



OPETUS- JA KULTTURIMINISTERIÖ, KIRJAAMO
kirjaamo@minedu.fi

KUUROJEN LIITTO RY:N LAUSUNTO LUONNOKSEEN HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE VARHAISKASVATUSLAIKSI (OKM/3/010/2018)

Kuurojen Liitto ry on erittäin huolissaan siitä, että hallituksen esitys varhaiskasvatusta laiksi ei ole huomionnut viittomakieltä käyttävien lasten *kielellisiä oikeuksia*, vaikka muilta osin yhdenvertaisuus on melko hyvin kirjattu. YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista, joka on ratifioitu myös Suomessa ja siis velvoittaa viranomaisia laintasoisesti, nostaa viittomakielet nimenomaisesti esille viidessä eri artiklassa. Viittomakielilaki (359/2015) on ollut pian kolme vuotta voimassa, mutta edelleen sen velvoitteet sivuutetaan lainsäädännössä.

Perustuslakivaliokunta totesi muistiossaan 2014 (PeVM 10/2014 vp, s. 5): *"Valiokunta korostaa, että viittomakieltä käyttävien oikeuksien toteutumiseen tulee kiinnittää huomiota kaikilla hallinnonaloilla ja kehittää viittomakielisiä palveluja yhteistyössä viittomakielisen yhteisön kanssa."* Perustuslakivaliokunta on myös muissa lausunnoissaan vahvasti nostanut esille viittomakieltä käyttävien oikeudet.

Kysymys *vammaisten lasten oikeuksista* nojautuu nykykäsityksen mukaan vahvaa inklusiota korostavaan ajattelutapaan, mikä kuurojen ja muiden kuulovammaisten sekä kuulonäkövammaisten lasten osalta tarkoittaa ennen kaikkea saavutettavuuden varmistamista ja yksilöllisiä kohtuullisia mukautuksia eli tukitoimia. Viittomakieltä käyttävillä lapsilla *kielellinen näkökulma* on olennainen saavutettavuuden kannalta: koska he eivät kuule ryhmässä käytettävää puhetta, heidän mahdollisuutensa saada hoivaa ja tukea kehitykselleen edellyttää viittomakielen tai viittomakielestä johdettujen puhetta tukevien tai korvaavien kommunikaatiomenetelmien käyttöä.

Lisäksi on tärkeää huomata, että viittomakielilain 1 § 2.mom ei rajaa pois viittomakieltä käyttäviä kuulevia lapsia, jotka käyttävät viittomakieltä omana kielenään. Lain velvoittamana varhaiskasvatuksessa tulee huomioida myös heidän kielelliset oikeutensa.

On riittämätöntä, että hallituksen esityksessä sivulla 6 mainitaan perustuslain 17 § 3.mom, mutta muilta osin viittomakielisten oikeuksiin viitataan vain s.76 lyhyesti: *"Varhaiskasvatusta voidaan järjestää myös viittoma- tai romanikielillä."* Muita mainintoja ei löydy, viittomakielilakia ei mainita kertaakaan.

Ehdotamme, että § 8 VARHAISKASVATUKSEN KIELI lisätään seuraavat lauseet (alleviivattu):

Kunnan on huolehdittava siitä, että lapsi voi saada varhaiskasvatusta lapsen äidinkielenä olevalla suomen tai ruotsin kielellä tai saamen kielilain (1086/2003) 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettulla saamen kielellä tai viittomakielilain (359/2015) 1 §:n tarkoitettulla viittomakielellä. Kaksikielisessä kunnassa ja kaksikielisiä tai sekä suomen- ja ruotsinkielisiä kuntia käsittävässä kuntayhtymässä varhaiskasvatusta järjestetään kunnan tai kuntayhtymän molemmilla kielillä siten, että palvelunkäyttäjää saa palvelua valitsemallaan kielellään, joko suomeksi tai ruotsiksi. Lisäksi tulee huolehtia viittomakielisen lapsen oikeudesta saada viittomakielistä varhaiskasvatusta kunnassa esiintyvän tarpeen mukaisesti.

Samoin on lisättävä yksityiskohtaisiin perusteluihin seuraava teksti (alleviivattu):



8 §. Varhaiskasvatuksen kieli. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että kunnan on huolehdittava, että lapsi voi saada varhaiskasvatusta lapsen äidinkielenä olevalla suomen tai ruotsin kielellä tai saamen kielilain (1086/2003) 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettulla saamen kielellä tai viittomakielilain (359/2015) 1 §:n tarkoitettulla viittomakielellä. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 11 §:n 2 momenttia. Nykytilan selkeyttämiseksi momentissa viitattaisiin saamen kielilakiin, koska saamen kieliä on useita. Tarkoituksena on, että oikeus saada varhaiskasvatusta saameksi koskisi saamen kielilain mainitussa kohdassa tarkoitettuja inarinsaamen, koltansaamen ja pohjoissaamen kieliä. Oikeus saada varhaiskasvatusta suomeksi, ruotsiksi ja saameksi olisi laaja. Varhaiskasvatusta olisi nykyistä vastaavasti järjestettävä näillä kielillä riippumatta siitä, onko kunta yksikielinen, kaksikielinen tai sijaitseeko se saamelaisten kotiseutualueella, jos kunnassa on näitä kieliä äidinkielenään puhuvia lapsia varhaiskasvatuksessa. Lisäksi kunnan on huolehdittava viittomakielilain mukaisesti viittomakieltä käyttävän lapsen kielellisistä oikeuksista varhaiskasvatuksessa kunnassa esiintyvän tarpeen mukaisesti. Käytännössä lapsen oikeudesta saada varhaiskasvatusta äidinkielellään päättävät lapsen vanhemmat tai muut huoltajat. --- Lisäksi olisi kiinnitettävä huomiota esimerkiksi siihen, miten turvataan kielelliset jatkumot varhaiskasvatuksesta esi- ja perusopetukseen. Varhaiskasvatusta voidaan järjestää myös ~~viittoma-~~ tai romanikielellä.

Hallituksen esitys sisältää sinänsä olennaisen tärkeän kohdan 4 §:ssä LAPSEN EDUN ENSISIJAISUUS: *"Varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu."* Jotta tämä voi toteutua myös viittomakieltä käyttävän lapsen kohdalla, tulee varhaiskasvatuksen henkilöstön viittomakielen osaaminen varmistaa. Pienen lapsen kohdalla tulkkauspalvelun käyttö ei ole tarkoituksenmukaisin tapa huolehtia kielellisten oikeuksien toteutumisesta, sillä tulkkauspalvelun käyttöä tulee harjoitella samalla tavoin kuin lukutaitoakin. Laadukas varhaiskasvatus tulee käsittää omakielisenä, viittomakielisen lapsen kohdalla viittomakielellä tarjottuna varhaiskasvatuksena.

Helsingissä 15.3.2018

Kaisa Alanne, johtaja